

1. Spí v klidu. 2. V klidu se probouzí. 3. Nemá žádné zlé sny. 4. Je drahý lidským bytostem.
5. Je drahý nelidským bytostem. 6. Božstva ho chrání.
7. Oheň, jed ani meč mu neublíží. 8. Jeho mysl se dokáže rychle soustředit.
9. Jeho tvář je jasně zářivá. 10. Umírá, aniž by měl zmatenou mysl.
11. Pokud se mu nepodaří dosáhnout arahatství tady a teď,
znovuzrodí se v Brahmově světě.

Mettā sutta¹

Strach ze saṃsāry

Nyní budeme mluvit o strachu. Strach se obvykle objevuje společně s hněvem nebo nenávisť. Když někomu ublížíme, bojíme se, že nám to dotyčný oplatí. Strach je spojen s hněvem a nenávisť, ale neexistuje žádná *nīvaraṇa* (překážky) nebo *saṃyojana*² (pouta), která by se nazývala strach.

Jestliže můj strach není ani překážkou, ani poutem, čím tedy je?

Nedovol, aby ti tato otázka byla na obtíž. Stačí si uvědomit, že strach má svůj základ ve *vyāpāda*. *Vyāpāda* znamená hněv, zlou vůli a nenávisť. V každodenním životě se setkáváme s tím, že strach vzniká v různých situacích. *Avyāpāda* znamená upřímně praktikovat *mettā-bhāvanā*: „Kéž jsou všechny bytosti zbaveny strachu.“ *Avyāpāda* znamená, že je třeba, aby se všechny bytosti zbavily strachu. Se zakotvenou *mettā* již nikomu neublížeš a nemáš důvod bát se odplaty. A když už v sobě nemáš strach, tvoje mysl je poddajná a měkká. Tvůj život je prostý konfliktů.

Existují tři druhy *mettā*:

¹ AN 11.16

² *Saṃyojana* (pouta) je termín označující deset pout, která vážou bytosti k *saṃsāre*: 1. *sakkāya-ditthi* (víra v existenci já) - víra, že já' je identické s některou z pěti skupin (*pañca khandha*) (tělesnost, pocitování, vnímání, mentální formace a vědomí), nebo že je v nich „já“ obsaženo, nebo že já' existuje mimo ně, nebo že já' je jejich vlastníkem. 2. *vicikicchā* (skeptická pochybovačnost) týkající se Buddha, Dhammy a Saṅghy; také nejistota, co je prospěšné a co není, co je hodné následování a co není, atd. 3. *silabbata-parāmāsa* (ulpívání na pouhých pravidlech a rituálech) - ulpívání na názoru, že očištění lze dosáhnout pouhým dodržováním pravidel a rituálů. 4. *kāma-rāga* (smyslová žádostivost) - žádostivost po objektech smyslnosti. 5. *vyāpāda* (zlá vůle, zášť). 6. *rūpa-rāga* (žádostivost po jemnomotné existenci). 7. *arūpa-rāga* (žádostivost po nehmotné existenci). 8. *māna* (domýšlivost, pýcha) - domýšlivost ‚rovnosti‘, domýšlivost ‚nadřazenosti‘ a domýšlivost ‚méněcennosti‘. 9. *uddhacca* (neklid, nepokoj). 10. *avijjā, moha* (nevědomost) - nedostatek intuitivního vhledu do ‚čtyř vznešených pravd‘ a do *tilakkhana*.

Prvních pět pout je nazýváno ‚nižší pouta‘, protože vážou k smyslovému světu, zatímco druhých pět se označuje za ‚vyšší pouta‘, neboť vážou k vyšším světům (k tzv. jemnomotné a nehmotné sféře). V těchto vyšších světech je možné znovuzrození v případě nashromážděné pozitivní *kammy* a také je možné těchto sfér dosáhnout *jhāna* (meditačním pohroužení). První tři pouta jsou zničena ‚vstupem do proudu vedoucí k *nibbāne*; (*soṭāpanna*), čtvrté a páté je vyhlazeno při vstupu na stezku nenávratu (*anāgāmi*) a zbylých pět je zničeno dosažením *arahatství*.

- tělesné činy
- slovní činy
- mentální činy

Nestačí se soustředit výhradně na mentální činy *mettā*: „Ať jsou všichni zdraví a šťastní.“ Bez tělesných a slovních činů je pak *mettā* neúplná a nikdy nevznikne. Tělesné a slovní činy *mettā* musí být kromě mentálních činů zahrnuty do tvé praxe. Záleží na tom, co děláš a říkáš. Buddha radil vnímat druhé s přijetím a soucitem. Naše *mettā* vůči nim by měla být stejná v jejich přítomnosti i nepřítomnosti. Stejně jako se mísí mléko s mlékem, musíme se dívat na podobnost mezi druhými a sebou samými. Nerozlišujeme mezi nimi a námi.

Rozhodně se nespojujeme s ostatními, jako se pojí mléko s mlékem. Jsme podezřívaví: „Nevím, proč za mnou ten člověk přišel. Zajímalo by mě, co chce.“ Často je oprávněná obezřetnost, protože osoba, která se k nám blíží, není člověk, co praktikuje *mettā*! Ve skutečnosti nás možná přichází oklamat a má postranní úmysly. Nicméně s ohledem na realitu světa je cvičení v *mettā* samozřejmě nezbytné.

Trénink v *mettā* má nespočet výhod. Buddha řekl, že ti mniši, kteří se cvičí v *mettā*, nejedí almužnu poskytnutou v dané zemi nadarmo. Mohou přijímat *piṇḍapāta* jídlo bez dluhů. *Jhāna* vzniká snadno a neztrácí se snadno. Budování *mettā* na tuto úroveň přichází postupně; není nutné chodit do lesa nebo provádět *dhutaṅga* asketické praktiky.

Americký mnich Samita navštěvoval staré meditační centrum Kanduboda a bydlel v malé *kuṭi* (chatka), kterou nyní využívá náš zahradník Rangi. Ctihodný Samita měl tuto *kuṭi* rád, protože se nacházela na odlehlém neosvětleném místě a byla vybavena dvěma pokoji, toaletou, verandou a kuchyní. Při nočním příchodu jsme mu řekli: „Bud' opatrný, protože v té oblasti jsou jedovatí hadi a mohl bys na nějakého šlápnout. Bud' obezřetný.“ Nikdy nepoužil baterku, aby došel ke *kuṭi*. Zeptal jsem se ho, proč nepoužívá baterku. Ctihodný Samita odpověděl: „Protože mám *mettā*, bude vše pořádku. Hadi mě neuštknou.“ Ctihodný Samita měl v mysli myšlenku, že mu zvířata neublíží, protože praktikuje *mettā*.

Na slovech ctihodného Samity je něco pravdy, protože v *mettā* *suttě* se uvádí, že při maximálním praktikování *mettā* existuje jedenáct výhod³, a ctihodný Samita se v *mettā* jistě vycvičil na vysoké úrovni. Byl skutečně drahý nelidským bytostem a neškodily mu jedy. Jedovatí hadi mu neubližovali. V době, kdy praktikující dobře cvičí *mettā*, komáři neštípou! Dokonce ani nepřilétají. Občas se vznášejí kolem. Komáři vnímají tělo člověka praktikujícího *mettā* jinak než tělo člověka, který *mettā* nepraktikuje. *Mettā* mění praktikujícímu jeho *rūpa-kalāpa*. Nepotřebovali byste repelent ani síťku proti komárům.

Mám strach ze zmijí.

Dávej si pozor. Než v noci šlápněš na rohož, vždy si na ni posviť baterkou, protože hadi se někdy pod rohožemi skrývají, zejména když je zima. Není třeba se bát. Nesvítime baterkou na

³. AN 11.16. *Mettā* *sutta*

rohože proto, že bychom se báli zmíjí. Při soužití se zvířaty prostě musíme být praktičtí. Baterkou svítíme proto, abychom hada nebo jiné tvory nepošlapali.

Žil jsem s levharty v lesních poustevnách. Pokud jsem se na ně nedíval přímo, pokračovali ve své cestě. Nic z toho nemá co dělat se strachem. Nevyhýbáme se přímému pohledu na leopardy proto, že bychom se jich báli. Vyhýbáme se pohledu na levharty, protože je to nejlepší způsob, jak se k nim chovat. Leopardi se bojí a mohou zaútočit, když na ně někdo zívá. Vždy se musíme snažit chovat se v lese co nejharmoničtěji; ne ze strachu, ale abychom chránili zvířata i sebe. Neplašte zvířata.

Lidé s hrubým přístupem se nebojí nebezpečných zvířat. Jednoduše je zabíjejí. Jejich zabíjení zvířat vyvolává jiný typ strachu.

Jiný mnich ve starém meditačním centru Kanduboda byl také dobře zakotven v praxi *mettā*. Při jedné příležitosti onemocněl a byl převezen do nemocnice. Když se lékař pokusil dát mnichovi injekci, jehla se ohnula! Mnichovi nebylo možné propíchnout kůži, protože praktikoval *mettā*. Mnich na několik dní přerušil praxi *mettā*, aby mohl dostat injekci. Oheň, jed ani meč, jak se dočtete v *Mettā suttě*, se nemohou dotknout těch, kdo žijí s myšlenkami na *mettā*. Hrubé vlastnosti mysli se při praktikování *mettā* snižují a strach se zmenšuje. Ctihodný Samita se nebál.

Další projev strachu je spojen s potěšením ze života. Ačkoli setrvávají v předmětu *mettā*, některým praktikujícím se stále daří pociťovat strach vznikající při ohrožení života. Je možné, že jejich mysl je ve vážných situacích otřesena. *Anāgāmī* jsou prostí strachu z duchů, přízraků a podobně. Nicméně i *anāgāmī* má úctu k životu a může zažívat mentální vibrace, které ničí *jhānu*. Každý kromě *arahatů* má nějakou formu potěšení ze života.

Strach může být zbytečný. Praktikující někdy nejsou schopni pochopit, co se děje při jejich meditační praxi. Nemají jasno. Nerozumějí svým prožitkům a vzniká nesmyslný strach. Tento typ strachu pochází z *upādāna* (ulpívání). Praktikující lpí na objektech vznikajících při jejich praxi. Také jsem lpěl na objektech v meditaci.

Jako mladý mnich jsem měl ve zvyku kreslit obrázky. Dnes už to nedělám. Na kus látky jsem nakreslil obrázek nafouklé mrtvoly⁴. Původně jsem to nedělal s žádným cílem. Prostě jsem ten obrázek nakreslil a pověsil na zeď *kuṭi*. Pravidelně jsem se na něj díval a jednoho dne jsem se rozhodl, že budu uvažovat o oteklých nafouklých mrtvolách. Do hlavy jsem si vkládal různé myšlenky: „Já také umřu a moje tělo se nafoukne.“ A tak jsem se rozhodl, že to udělám. S touto každodenní praxí jsem začal brzy ráno a pokračoval jsem v ní celý den, dokud jsem večer nešel spát. Hodně jsem přemýšlel o umírání a o tom, že jsem nafouklá mrtvola.

Jeden mnich z Kandubody chodil spát ve spodním prádle a opasku, aby ho v případě smrti ve spánku nemuseli ostatní oblékat! Následoval jsem jeho příkladu. Přestal jsem zamykat dveře své *kuṭi*. Udržoval jsem *kuṭi* i sebe v čistotě a pořádku. Dělal jsem všechno pro to, abych ostatním usnadnil život, kdybych zemřel. Pěstoval jsem si nejrůznější mentální problémy! Jednou v noci obraz nafouklé mrtvoly ožil! Z úst a nosu jí začaly vytékat tělesné tekutiny. Vznikl velmi silný strach. Věděl jsem, že je to obraz. Věděl jsem, že jsem ten obrázek nakreslil já. Na tom nezáleželo.

⁴ Nadmutá mrtvola je standardním předmětem meditace smrti a *asubha*.

Nemohl jsem zůstat ve své *kuṭi* a vyšel jsem ven. Celé mé tělo se třásl. Pak mě napadlo, že látku, na kterou jsem obrázek nakreslil, musel posednout zlý duch. Šel jsem do *kuṭi* jednoho staršího mnicha. Nikdy předtím jsem do jeho *kuṭi* v noci nešel. Nikdy bych to neudělal. Zeptal se mě: „Proč jsi tu dnes v noci? Co to děláš?“ „Přišel jsem na návštěvu.“ Neměl jsem dobrou odpověď. „Vím, že se jen tak na návštěvu nezastavíš,“ řekl. Byl to problém, ale nemohl jsem mu říct své obavy. Starší mnich nakonec řekl: „Je čas, abys odešel a trochu se prospal.“

Nemohl jsem se v žádném případě vrátit do svého *kuṭi* a nemohl jsem jít ani ke svému učiteli Sumathipāla Na Himi. Věděl jsem, že by mě vyhnal. Věděl jsem, že by bylo pošetilé ho navštívit. Místo toho jsem se šel projít po okolí *kuṭi* Sumathipāla Na Himi. Brzy mě uslyšel, jak se pohybuju, a vyšel ven. Předtím jsem cvičil *dhutaṅga*. V těch minulých dnech, kdy jsem cvičil *dhutaṅga*, jsem neměl *kuṭi*. Někdy jsem spal venku pod stromem. Sumathipāla Na Himi se zeptal: „Začal jsi znovu praktikovat *dhutaṅga*?“ Odpověděl jsem: „Ne.“ „Tak proč jsi tady?“ zeptal se. Řekl jsem mu, co se stalo, a on mi pořádně vynadal. Díky jeho výtce jsem překonal svůj strach. Tím to všechno skončilo. Zažil jsem autohypnózu.

Je přirozené, že praktikující mají při meditaci neobvyklé zážitky. Když tyto zážitky nezaznamenají se *sati-sampajañña* (bdělá pozornost), praktikující se vyděsí. Jejich mysl nedokáže přijmout skutečnost *tilakkhaṇa*⁵. Jejich mysl reaguje strachem. Když jsem byl malé dítě, jednou mi otekla noha a já dostal strach. Jindy jsem si zlomil nohu. Slyšel jsem, jak mi noha praskla, a opět se dostavil strach. Ty, Davide, jsi dostal strach, když se ve tvé ordinaci objevili kostlivci, a přišel jsi za mnou pro pomoc. To pro tebe byla dobrá zkušenost. Je přirozené, že k takovým jevům dochází, ale ty jsi nebyl schopen kostlivce správně uchopit a přijmout.

Musíš se vztahovat ke zkušenostem se *sati-sampajañña* a jasně vidět *tilakkhaṇa* těchto zkušeností. Jednou jsem se při meditaci jako mnich stal kostlivcem a kostlivec začal chodit! Nevylekal jsem se tehdy jako ty. Uvědomil jsem si, že to je mysl a že takhle se mysl vztahuje ke kostlivcům. Přijal jsem skutečnost *tilakkhaṇa*.

Bál jsem se kostlivců a užíval si, že mě učí dévové. Co je nebezpečnější?

Tyto dvě zkušenosti souvisejí s odporem a smyslovou touhou. Neříkám, která je nebezpečnější. Bát se kostlivců souvisí s *vyāpāda*. Dévové, kteří s tebou mluví, souvisí s *kāma-rāga*. Necháváš se oklamat.

I já jsem byl pošetilý, když jsem začal meditoval. Cokoli jsem si pomyslel, se mi zjevovalo jako vize. Chtěl jsem vidět *Mucalindu*, krále nágů, který chránil Buddhu před živly po jeho osvětlení, a skutečně jsem *Mucalindu* viděl. Byl jsem velmi šťastný! Pak jsem spatřil obraz Buddhy s *Mucalindou* obtočeným kolem něj. Z Buddhova těla vyzařovala krásná barevná světla. Kukla této obrovské kobry měla v průměru tři metry a zakrývala Buddhovu hlavu. *Mucalinda* měl krásné oči. Byl jsem rád, že se mi naskytl pohled na tuto obrovskou kobru. Pak na mě vyplázla jazyk a já si pomyslel:

⁵ **Ti-lakkhaṇa**: ‚tři charakteristické znaky existence‘, jsou pomíjivost (*anicca*), neuspokojivost (*dukkha*) a ne-já (*anattā*). „Ať už jsou ve světě přítomní Buddhové či nikoli, zůstává vždy platnou podmínkou, nezvratitelným faktem a zákonem, že všechny formace jsou pomíjivé, podléhají utrpení a jsou bez já“ (An. III, 134).

„Oh, je to živé!“ Úplně jsem ztratil *manasikāra* a *sati*. Pak se na mě *Mucalinda* usmál a já viděl, že má lidské zuby. Kobra měla lidské zuby! A ty zuby byly jako zuby mé babičky, která nedávno zemřela. Babička měla krásné zuby. Najednou se mi vrátila *sati*. Vrátil jsem se k lepšímu zaznamenávání a pomyslel si: „Hadi nemají lidské zuby! Tak jak může mít *Mucalinda* lidské zuby?“ A celou tu dobu jsem seděl v meditaci. Pak se objevil strach: „Když se dějí takové věci, co dalšího se může v meditaci stát?“ Měl jsem strach. Občas můžeš být velmi pošetilý, když si myslíš, že tě navštěvují dévové. Klamou tě *saṅkhāra* (formace), které se tvoří. Obraz nafouklé mrtvolky pro mě ožil. Obrazy nemohou ožít. Vše bylo vytvořeno myslí. Byl to jen způsob, jakým moje mysl projevila odpor.

Jak jsem byl oklamán?

Protože nezaznamenáváš se *sati-sampajañña* obrazy, které se ti vynořují v mysli, přemýšlíš o nich a zůstáváš u nich. Pokračuješ v jejich sledování stejným způsobem, jakým sleduješ televizní program. Obrazy, které vyvstávají, nejsou ničím jiným než povahou mysli v daném okamžiku. Kvůli nevědomosti tě mysl klame. Když se objeví myšlenka, všimneš si, že je to jen *saṅkhāra*, a skončuješ s ní. Myšlenky vznikající v mysli nemůžeš zastavit. A ze všeho, co v naší mysli vzniká, řekněme sto různých myšlenek, je devadesát devět z nich falešných a lživých. Někdy je všech sto lží. Jen výjimečně se objeví pravdivá myšlenka. *Sati* a *sampajañña* jsou vždy nezbytné k pochopení a poznání nečistot. *Arahati* nemají strach, protože jejich mysl je zcela čistá.

Strach pramení ze lži o pocitu vlastního já, objevuje se nechut' a často i pláč a nářek. *Rūpa-kalāpa* pláčícího prochází změnami a může se začít třást. Hněv a chtivost mohou také vést k třesu. Dovol mi uvést přirovnání k tomuto sebeklamu.

Matka má tři syny. Její nejstarší syn je zatčen za zradu a odsouzen státem k trestu smrti. Je stanoveno datum a čas popravy. Datum se blíží. Stanovená hodina přichází a odejde. Matka ví, že její nejstarší syn byl popraven. Téhož dne se dozvídá, že její druhý syn byl rovněž zatčen za velezradu a brzy bude popraven. Na jeho smrt se čeká. Pak přijde zpráva, že třetí syn byl stejným způsobem obviněn z velezrady a má být popraven v blíže neurčeném termínu v budoucnosti.

Matka pláče. Její nejstarší syn byl popraven. Je již mrtvý. Matka ví, že se blíží smrt druhého syna a že třetí syn zemře někdy později. Kvůli kterému ze svých tří synů v tuto chvíli pláče? Pláče pro prvního, druhého nebo třetího syna? Jak můžete pláč oddělit? Která část jejího pláče je pro prvního syna? Která část je za druhého a co její pláč za třetího?

Nevím.

Může být její pláč kvůli jednomu synovi vyčleňován?

Ona by mezi syny nedělala rozdíly.

Matka pláče pro všechny tři syny. Smutek a nářek, bolest, žal a zoufalství – to vše matka prožívá. V tu chvíli trpí, protože do své přítomné zkušenosti vnesla zkušenost z minulosti. Stejně tak trpí ze své současné situace. A její obavy z budoucnosti, pokud pro ni něco v budoucnosti existuje, také vyvolávají utrpení.

Staré *saṅkhāra* se změnila a odešly. *Saṅkhāra* vznikající v současnosti se také změní. Mění se právě teď. A jakékoliv *saṅkhāra*, které vzniknou v budoucnosti, se také rozpadnou a pominou.

Všechny *saṅkhāra* se rozpadají a zanikají. Praktikující, který chápe, že taková je povaha *saṃsāry*, je podobný moudré matce, která nepláče nad smrtí svých synů, a praktikující, který tyto procesy nepřijímá, je podobný matce, která pláče.

Moudrý praktikující přijímá pravdu o zrození, rozkladu a smrti. *Saṅkhāra* týkající se minulosti, přítomnosti a budoucnosti jsou příčiny, které mohou vyvolat strach ze *saṃsāry*. Praktikující si uvědomuje, že všechny *saṅkhāra* jsou *aniccā*, všechny *saṅkhāra* jsou *dukkha* a všechny *saṅkhāra* jsou *anattā*. Tolik *dukkha* ho unavuje a hledá z ní východisko. To je cesta očišťování. Ve stavu, kdy *saṅkhāra* již nejsou aktivní, by nastal klid a spokojenost.

Mám při meditaci rozjímat o saṃsāra?

Máš myšlenky spojené s pocitem vlastního já: „Rozumím tomu, co Pemasiri říká“, „Cítím, že je to užitečná diskuse“, „Líbí se mi to“. Pokračování v tomto přístupu ve tvé mysli zaručuje, že *saṅkhāra* budou vznikat dál. Je nemožné rozjímat o *saṃsāra* a zároveň medítovat.

Existuje přirovnání o dvou sestřích. Každá sestra má malé dítě mužského pohlaví. Starší sestra jednou večer oholí svému synovi hlavu. Poté mu dá dobré jídlo, krásnou voňavou koupel a oblékne ho do čerstvě vypraného pyžama. Uloží ho do pohodlné postele a popřeje mu dobrou noc. Toto dítě upadne do hlubokého spánku. Mladší sestra svému synovi neholí hlavu. Dá mu obyčejné jídlo, ne tak dobré jídlo, a normální neparfémovanou koupel. Uloží ho do velmi obyčejné a nepohodlné postele. Sestry čekají, až i druhé dítě tvrdě usne. Oholí mu hlavu a přenesou ho z nepohodlné postele do pohodlné a první dítě přenesou z pohodlné postele do nepohodlné. Ani jedno z dětí se při přesouvání neprobudí. Druhé dítě ráno vstane, sáhne si na hlavu a zjistí, že nemá žádné vlasy. Druhé dítě si uvědomí, že má vlasy a jde spát do jiné postele. Vzniká nejistota a zmatek: „Kdo jsem? Kdo je moje matka?“ Byl to pro něj problém.

Vytváříme si pocit vlastního já kolem objektů zkušenosti. Bez známých předmětů ztratilo druhé dítě pocit vlastního já a vznikl zmatek. Teprve když spatří první dítě, uvědomí si druhé dítě: „Když je tady on, pak tu musím být i já!“. První dítě bylo také zmatené. Dokud dovolíme tento klam, nikdy se nezbavíme pochybností, jakým čelily tyto děti; obavy i výčitky svědomí se nám budou neustále vynořovat. Musíme se snažit pochopit podstatu *saṃsāry* a překonat tuto lež o sobě alespoň na krátkou dobu, řekněme na hodinu.

Lidé k pochopení *saṃsāry* dospívají svým vlastním jedinečným způsobem. Když jsem jako dítě chodil do školy po Kandy ulici, často jsem potkával staré lidi. Měli šedivé vlasy, ohnutá záda a mnozí z nich kulhali po silnici s holemi. Když jsem tyto staré lidi viděl, zkazil se mi celý den ve škole. Nemohl jsem se soustředit na vyučování. Místo toho jsem přemýšlel: „Proč se to děje? Co je příčinou?“ Nepřipadalo mi správné ptát se svých učitelů: „Jak se ohýbají záda?“ A „Proč vlasy šediví a kůže se vrásní?“

Také jsem se rychle naučil, že se doma nemám nikoho ptát na staré lidi, protože se členové rodiny zlobí. Jedna z mých sester mě sedmkrát nebo osmkrát udeřila: „Co je to za šílenství?“ Nebo: „To jsou s tebou ale potíže!“ Jedna babička zemřela, když jsem byl ještě dítě. Bylo to poprvé, co jsem viděl mrtvolu. Zeptala jsem se, proč babička zemřela, a dostal jsem výprask. Členové rodiny byli víc nespokojení s tím, že jsem se ptal, proč babička zemřela než s její smrtí. Moje otázky jim vždycky přivodily špatnou náladu a nikdy jsem nedostal žádnou odpověď. Aiyoo. Tyto představy o starých lidech často vznikají už v raném věku. Děti se obecně nerady stýkají se starými lidmi. S

prarodiči jsou možná rády, jinak se děti se starými lidmi nerady stýkají. Mají k nim averzi. Školáci obvykle nemají rádi staré učitele. Mají rády, když jsou jejich učitelé mladí a šťastní. Taková je povaha *saṃsāry* a způsob, jakým jsme k ní připoutáni.

Nerad chodím na onkologická oddělení nemocnic nebo do zařízení pro nemocné děti. Vzpomínám si, že jsem navštívil domov Victoria na Colombo předměstí Borella, kde žije mnoho postižených dětí. Děti říkaly: „Prosím, pošlete nám rádia.“ To bylo pro mě velkým překvapením. Poslal jsem dětem deset rádií. Matka domova zjistila: „Už těmto dětem rádia nevozte, protože když se rádia rozbijí, musíme je opravovat, a to je pro nás starost.“ A tak se stalo. Rád dětem pomáhám, ale nerad se na ně dívám. Pohled na dítě s chybějící končetinou mi kdysi zůstal viset v hlavě a nemohl jsem spát. Moje mysl se s realitou té situace nechtěla smířit. Ted' už je to lepší, i když se na ty pohledy stále nerad dívám. Nechuť se v mé mysli možná objevuje proto, že nechci podobnou situaci pro sebe. Také se nerad dívám na pitvy v márnici, jak jsi to mnohokrát udělal ty. V márnici jsem byl jen jednou se dvěma Američany.

To jsou myšlenky, které se mi v hlavě samy objevují. Jsou věci, které se stanou, když se narodíme jako lidé, a jsou další věci, které se mohou stát. To by stačilo o *saṃsāra*.

Kéž vás Trojitý klenot ochraňuje. *Theruwān Saranai*.

Pemasiri thera

Rozhovor uskutečnil Young David 24 srpna 2007 v Sumathipāla Na Himi Senasun āraṅṅa
Překlad: bhikkhunī Visuddhi